

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО

20 травня 2019 року м. Київ № 02/166-р

Справа № 128-26.13/66-19

Про початок розгляду
справи про порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

Державний уповноважений Антимонопольного комітету України Ніжнік М.В., розглянувши подання Департаменту досліджень і розслідувань ринків паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства від 20 травня 2019 року № 128-01/1770-П та відповідні матеріали,

ВСТАНОВИВ:

(1) Відповідно до статті 15 Закону України «Про електроенергетику» купівля всієї електричної енергії, виробленої на електростанціях, потужність чи обсяг відпуску яких перевищують граничні показники (крім випадків, передбачених цим Законом), та весь її оптовий продаж здійснюються на оптовому ринку електричної енергії України, крім електричної енергії, що купується (продається) відповідно до розділу XVII Закону України «Про ринок електричної енергії».

(2) Функціонування інших оптових ринків електричної енергії в Україні забороняється.

(3) Оптовий ринок електричної енергії України (далі – ОРЕ України) створюється на підставі Договору між членами ОРЕ України. У договорі визначаються мета та умови діяльності, права, обов'язки та відповідальність сторін. Договір між членами оптового ринку електричної енергії України укладений 15.11.1996 (далі – ДЧОРЕ).

(4) Правила Оптового ринку електричної енергії України (Додаток 2 до ДЧОРЕ) (далі – Правила ОРЕ) є невід'ємною частиною ДЧОРЕ, визначають механізм функціонування ОРЕ України, порядок розподілу навантажень між генеруючими потужностями, правила формування ринкової ціни на електричну енергію.

(5) ОРЕ України функціонує з додержанням, зокрема, таких вимог:

   (i) всі суб'єкти господарської діяльності з виробництва, передачі, розподілу та постачання електричної енергії мають рівноправний доступ до оптового ринку електричної енергії України та послуг електричних мереж після отримання відповідної ліцензії на право здійснення цих видів діяльності;

(ii) електрична енергія продається та купується за Правилами ОРЕ;

(iii) ціни на електричну енергію генеруючих компаній та оптові ціни визначаються за Правилами ОРЕ;

(iv) всі учасники ОРЕ України укладають договори купівлі-продажу електричної енергії з суб'єктом господарської діяльності, який здійснює оптове постачання електричної енергії відповідно до договору, на підставі якого створюється оптовий ринок електричної енергії;

(v) у кожному розрахунковому періоді (місяці) забезпечується оплата вартості електричної енергії та послуг, закуплених у цьому періоді оптовим постачальником електричної енергії, у рівному відсотку кожній енергогенеруючій компанії (за винятком суб'єктів господарювання, які виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - мікро-, міні- та малим гідроелектростанціям) та підприємству, яке здійснює централізоване диспетчерське управління об'єднаною енергетичною системою України і передачу електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами. Ця оплата забезпечується з урахуванням остаточних платежів відповідно до договору, на підставі якого створено оптовий ринок електричної енергії.

(6) У складі Оптового ринку електричної енергії України (далі – ОРЕ) функціонують:

(i) загальнодержавний ринок електричної енергії, яку купує державне підприємство «Енергоринок» (далі – ДП «Енергоринок») з метою здійснення діяльності з оптового постачання електричної енергії на ОРЕ (далі – ринок генерації електричної енергії);

(ii) загальнодержавний ринок електричної енергії, яку продає ДП «Енергоринок» з метою здійснення діяльності з оптового постачання електричної енергії на ОРЕ (далі – ринок оптового продажу електроенергії);

(iii) загальнодержавний ринок послуг з передачі електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами, включаючи централізоване диспетчерське управління об'єднаною енергосистемою України та надання допоміжних засобів, які купує ДП «Енергоринок» з метою здійснення діяльності з оптового постачання електричної енергії на ОРЕ (далі – ринок послуг з передачі електроенергії).

(7) Учасниками ОРЕ України є близько 400 суб'єктів господарської діяльності всіх форм власності, які отримали відповідну ліцензію державного органу регулювання на певний вид діяльності та приєдналися до ДЧОРЕ.

(8) Протягом 2016 року – травня 2019 року до складу учасників ОРЕ України входили:

(i) виробники електроенергії;

(ii) оптовий постачальник електричної енергії, який забезпечує функціонування ОРЕ, зокрема, розроблення графіка навантаження, визначення оптової ринкової ціни, здійснення розрахунків з виробниками;

(iii) оператор магістральних та міждержавних електромереж, який здійснює передачу електроенергії магістральними та міждержавними електричними мережами та диспетчеризацію на підставі графіків навантаження, розроблених оптовим постачальником електричної енергії;

(iv) постачальники електроенергії різних форм власності, що купують електроенергію на ОРЕ України і здійснюють її постачання споживачам та з метою подальшого експорту.

(9) Виробники електричної енергії, залежно від умов визначення ціни продажу електричної енергії в ОРЕ України, поділяються на:

(i) виробників, які працюють за ціновими заявками – енергогенеруючі підприємства теплових електростанцій (а саме: ПАТ «Центренерго», ПАТ «Донбасенерго», ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго», ТОВ «ДТЕК Східенерго», ПАТ «ДТЕК Західенерго», тощо), тариф для яких визначається відповідно до Правил ОРЕ та затверджується Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП);

(ii) виробників, які не працюють за ціновими заявками – енергогенеруючі підприємства атомних, гідрогенеруючих та гідроакумулюючих станцій, теплоелектроцентралі, вітрові електростанції, когенераційні, парогазові та газотурбінні установки, які здійснюють продаж електричної енергії в ОРЕ України за тарифами, затвердженими НКРЕКП.

(10) В діючій моделі ринку потенційна конкуренція на ринку генерації електричної енергії обмежена наявним державним регулюванням. Внаслідок існуючих адміністративних обмежень жоден з учасників ринку не встановлює ціни продажу електроенергії. Обсяги виробництва та продажу електроенергії генеруючими компаніями регулюються Міненерговугілля та державним підприємством «Укренерго» в межах повноважень.

(11) Відповідно до Правил ОРЕ, оптова ринкова ціна електричної енергії (далі – ОРЦ) має визначатися як середньозважена величина вартості закупівлі електричної енергії від усіх виробників, що продають електричну енергію в ОРЕ України, витрат на диспетчеризацію та утримання магістральних та міждержавних електромереж, витрат на забезпечення функціонування ОРЕ та додаткових загальнодержавних витрат. ОРЦ формується ДП «Енергоринок» і затверджується НКРЕКП щомісячно.

(12) З метою забезпечення планування обсягів виробництва та споживання електричної енергії України, НКРЕКП (НКРЕ) затверджує прогнозовану ОРЦ на наступний календарний місяць.

(13) Відповідно до Правил ОРЕ відхилення фактичної ОРЦ від прогнозованої ОРЦ, що затверджується НКРЕКП на відповідний розрахунковий місяць, не повинно перевищувати 0,015 %.

(14) Отже, прогнозована ОРЦ є основним індикатором обсягу грошових коштів, які будуть сплачені споживачами за електричну енергію та розподілені між усіма учасниками ОРЕ України.

(15) Механізм формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії, процедура її затвердження та перегляду визначений Порядком формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії, затвердженим постановою НКРЕКП від 03.03.2016 № 289, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 23.03.2016 за № 428/28558 (далі – Порядок ОРЦ).

(16) За інформацією Національного антикорупційного бюро України, наданою Комітету листом від 16.04.2019 № 0432-07/612939, матеріали досудового розслідування у кримінальному провадженні, внесеному 24.03.2017 до Єдиного реєстру досудових розслідувань під № 52017000000000209 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною другою статті 364 Кримінального кодексу України, можуть свідчити про негативні наслідки дій НКРЕКП, пов'язаних із застосуванням Порядку ОРЦ, які могли призвести до надання переваг виробникам, які працюють за ціновими заявками, порівняно з виробниками, які не працюють за ціновими заявками.

(17) Так, зокрема, за висновками Національного антикорупційного бюро України, НКРЕКП протягом 2016-2017 років проводило розрахунок прогнозованої ОРЦ в порушення

алгоритму, визначеного Порядком ОРЦ, шляхом ручного коригування прогнозованої ОРЦ за попередній розрахунковий період.

(18) Такі дії НКРЕКП могли призвести до створення переваг виробникам, які працюють за ціновими заявками, та за певних умов, - до спотворення конкуренції на ринку.

(19) Такі дії НКРЕКП матимуть більш негативний вплив на конкуренцію після запровадження повномасштабного ринку електричної енергії відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії», враховуючи існуючий на сьогодні значний ступінь концентрації ринку генерації електричної енергії та можливість суб'єктів господарювання самостійно визначати ціни на електроенергію в новій моделі ринку.

(20) Відповідно до Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» НКРЕКП є постійно діючим незалежним державним колегіальним органом, метою діяльності якого є державне регулювання, моніторинг та контроль за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

(21) НКРЕКП є органом влади у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(22) Відтак, дії НКРЕКП, які полягають у незастосуванні протягом 2016-2017 років Порядку ОРЦ під час встановлення прогнозованої ОРЦ, містять ознаки порушення, передбаченого пунктом 3 статті 50, абзацом сьомим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органу влади шляхом надання виробникам, які працюють за ціновими заявками, переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що може призвести до спотворення конкуренції на ринках електричної енергії.

(23) Відповідно до частини другої статті 39 Закону України «Про захист економічної конкуренції» третьою особою є особа, залучена до участі у справі у зв'язку з тим, що рішення може суттєво зачепити її права та інтереси, охоронювані цим Законом.

(24) Відповідно до інформації, викладеної в заяві ДП «НАЕК «Енергоатом» від 19 грудня 2018 року № 17729/10 (вх. від 21.12.2018 № 8-01/368-АМ), з урахуванням додаткової інформації, наданої листом ДП «НАЕК «Енергоатом» від 19.02.2019 № 2430/10 (вх. від 19.02.2019 № 8-01/2115), зазначені дії НКРЕКП можуть суттєво зачепити права та інтереси ДП «НАЕК «Енергоатом». Таким чином доцільно залучити ДП «НАЕК «Енергоатом» до участі у справі в якості третьої особи.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 і 16 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 36, 37 та 39 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктами 20^2 та 21 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), державний уповноважений Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИВ:

(1) Розпочати розгляд справи про вчинення Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, порушення, передбаченого пунктом 3 статті 50, абзацом сьомим частини другої статті 15 Закону

України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органу влади шляхом надання виробникам, які працюють за ціновими заявками, переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що може призвести до спотворення конкуренції на ринках електричної енергії.

(2) Залучити державне підприємство «НАЕК «Енергоатом» (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 24584661) до участі у справі в якості третьої особи.

(3) Доручити збирання та аналіз доказів у справі Департаменту досліджень і розслідувань ринків паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства.

Перший заступник Голови Комітету-
державний уповноважений

М. НІЖНІК

Антимонопольний комітет України
Загальний відділ

Згідно з оригіналом
Заступник начальника
загального відділу
[illegible]енко М.Р.